

Pedagogisch Beleid Bos-BSO Berezoon

*Versie 11
Mei 2019*

*Door: Zerline Weideveld en Maarten Hutten (houders Bos-BSO Berezoon)
i.s.m. alle groepsbegeleiders en de Oudercommissie*

Inhoud

Voorwoord	3
Wat is natuur?	
Wat is Bos-BSO Berezoon?	
Indeling (volgens M. Riksen-Walraven)	4
Veiligheid	5
Rol van het kind	
Rol van de groepsleiding	
Rol van de omgeving	
Rol van de ouders	
Persoonlijke competentie	9
Rol van het kind	
Rol van de groepsleiding	
Rol van de omgeving	
Rol van de ouders	
Sociale competentie	12
Rol van het kind	
Rol van de groepsleiding	
Rol van de omgeving	
Rol van de ouders	
Maatschappelijke functie	14
Rol van het kind	
Rol van de groepsleiding	
Rol van de omgeving	
Rol van de ouders	
Protocollen en implementatie	17
Protocollen	
Stagiair(e)s bij Berezoon	
Werkwijze: groepen bij Berezoon	20
Algemeen	
Leeftijdsgroepen	
Mentoren	
Werkwijze bij 5 groepen	
Schoolvakanties: werkwijze	
Speciale activiteiten	
Enmalig kind mee bij Berezoon	
Een middagje Berezoon	22
Korte Berezoon-dag	
Lange Berezoon-dag	
Halen en brengen	
Aanbevelingen	24
Onderzoekresultaten	25

Voorwoord

In dit pedagogisch beleid maken wij duidelijk hoe Bos-BSO Berezoon werkt en waarom we dat zo doen. Dit plan is vooral geschreven voor onszelf en onze pedagogisch medewerkers, als een richtlijn voor ons pedagogisch handelen. Onze visie, doelstellingen, uitgangspunten en de rode draad van het pedagogisch werken met kinderen zijn hierin terug te vinden.

Dit beleid geeft alle medewerkers van Berezoon inzicht in hoe we werken en hoe wij naar kinderen kijken, zodat iedereen vanuit dezelfde basis werkt. Een medewerker kan zichzelf eraan toetsen en dit ook met collega's bespreken. Tenslotte presenteren wij ons als BSO in de natuur door middel van dit plan.

We willen dat dit beleid in ontwikkeling blijft. Wij blijven ons verbeteren en voeren steeds veranderingen door als dat nodig is.

P.S. In het hele document zijn de mannelijke en vrouwelijke vorm door elkaar gebruikt. Waar "hij" staat, kan ook "zij" gelezen worden en vice versa.

Wat is natuur?

Onder 'natuur' verstaat Berezoon het niet door mensen gemaakte of bedachte. De aarde die ons draagt en voedt, de planten en dieren in hun verscheidenheid en samenhang, de elementen bodem, lucht, water & vuur, de ritmes van de seizoenen en van dag en nacht - de gang van de zon, de indrukwekkende pracht van de sterrenhemel, de maancyclus - en de ritmes van ons lijf.

Natuur en cultuur zijn geen tegengestelden; natuur is de 'meer dan menselijke wereld' en dus de blijvende grondslag van de cultuur. Natuur is er altijd! Het is het spontane, oorspronkelijke, zelforganiserende, wilde en onvoorspelbare.

Natuur is meer dan planten en dieren, hoe belangrijk die ook zijn. Het gaat ons dus niet om natuur die niet of nauwelijks door mensen beïnvloed is maar om relatief 'wilde plekken' waar kinderen kunnen spelen. Wij zoeken natuurgebieden op waar veel natuurlijke processen te vinden zijn en zoveel mogelijk variatie in planten en dieren is.

Wij komen graag in wilde gebieden waar niet de mens maar de natuur de overhand heeft. We willen de kinderen laten ervaren dat de natuur niet kwetsbaar is maar machtig - en dat zij zelf geen buitenstaander maar juist onderdeel zijn van die kracht. Wij willen de kinderen laten ervaren hoe de natuur werkt, bijvoorbeeld door te zien dat de grote grazers alles aanvreten en daardoor een gevarieerder landschap ontstaat. De natuur is dynamisch, we kunnen de natuurlijke processen zien en beleven.

Hieronder vallen de seizoenen, maar ook het besef dat een dood dier dat we vinden, voedsel is voor andere dieren. We zullen het bewust niet begraven om de andere dieren niet van hun maaltje te beroven.

Wat is Bos-BSO Berezoon?

Berezoon biedt kinderen spelen in en met de natuur aan, samen met hun leeftijdsgenootjes. Berezoon ziet zichzelf vooral als een natuur-educatieve organisatie. De vorm die wij gebruiken is buitenschoolse opvang; elke schooldag halen wij kinderen van basisscholen de Tiliander, de Elzen, de Stappen, de Phanta Rei en de Vuurvogel op van het schoolplein en rijden met onze Berezoon-bus, groepsfiets of de bakfiets naar de natuur. Wij bieden de kwaliteit en veiligheid van een BSO en de ervaring en kennis van natuureducatie.

Milan en Vonk zitten samen op school en ook één dag in de week bij Berezoon. Na het eten en drinken gaan ze spelen. Zij klimmen in bomen en bedenken samen een nieuw beest dat ze bouwen van gevonden takken, bladeren en touw dat ze krijgen van de leiding. De leidster biedt alle kinderen aan om brandnetels te gaan zoeken en op de goede manier te plukken voor brandnetelsoep. Milan en Vonk hebben daar geen behoefte aan en laten hun beest in een boom klimmen. De andere kinderen vinden het een leuk idee en helpen met de leidster mee met zoeken.

Indeling (volgens M. Riksen-Walraven)

Hoogleraar ontwikkelingspsychologie Mw. Prof. Dr. J.M.A. Riksen-Walraven heeft de punten waar een BSO volgens de Wet Kinderopvang aan moet voldoen op een rij gezet. We hebben haar onderstaande uitgangspunten gebruikt voor de indeling van de hoofdstukken. Vervolgens is het voor Berezoon ingevuld en met praktijkvoorbeelden verrijkt.

Veiligheid

Een veilige basis, een thuis waar kinderen zich kunnen ontspannen en zichzelf kunnen zijn. Als bronnen van veiligheid noemt Mw. Riksen-Walraven: relaties met de leidsters, relaties met de andere kinderen, inrichten van de omgeving.

Persoonlijke competentie

Persoonskenmerken als veerkracht, zelfstandigheid en zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit die kinderen in staat stellen om allerlei typen problemen adequaat aan te pakken en zich goed aan te passen aan de veranderende omstandigheden.

Sociale competentie

Het zich kunnen verplaatsen in een ander, kunnen communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen. Het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

Maatschappelijke functie

Opvang, maatschappelijke participatie, realiseren van doorgaande lijn, bijdrage aan een multiculturele en verdraagzame samenleving en samenwerking met lokale voorzieningen.

De rol van school is niet beschreven omdat wij alleen de school benaderen wanneer wij een probleem constateren bij een kind of zijn omgeving.

Veiligheid

Berezoon-leidster: "Die ene keer dat we met echt guur weer naar binnen gingen heb ik vaker de EHBO-trommel gebruikt dan in één maand buiten!"

Kinderen spelen in hun spel met risico's, verkennen daarin hun eigen grenzen en de eigenschappen van de wereld waarin ze leven. Dat spel met risico's is noodzakelijk voor een evenwichtige ontwikkeling van kinderen. (Bron: Kees Both in HJK, September 2013) Maar de risico's van spelen in de natuur worden overschat. De meeste ongelukken gebeuren in huis. (bron: Geen leven zonder risico's, Marianne van Lier & Willy Leufgen, 2010)

Omdat Berezoon als Bos-BSO letterlijk geen muren om zich heen heeft, is het belangrijk om op een andere manier de grenzen voor kinderen aan te geven. Hiervoor worden door de oudercommissie, de Berezoon-directie en verwante professionals het Beleid Gezondheid en Veiligheid samengesteld. Daarin staat beschreven wat Berezoon in de natuur van de kinderen verwacht en ook wat het kind van de groepsleiding kan verwachten. Naast de risico's die ook op binnen-BSO's gevonden worden zijn er bij Berezoon ook specifieke risico's. Ouders zijn hiervan op de hoogte dankzij het aan hen verstrekte informatieboekje.

De rol van de kinderen

Wij hebben de kinderen ingedeeld in twee leeftijdsniveaus; de pimpels (4-7 jaar) en de krakers (8-12 jaar). Voor kinderen van eenzelfde leeftijdsniveau gelden dezelfde regels. De precieze uitwerking van de leeftijdsgroepen is te lezen onder het kopje: 'Werkwijze: groepen bij Berezoon'.

Wij verwachten niet dat de kinderen die bij dezelfde begeleider in de groep zitten, hetzelfde kunnen en willen; soms zitten pimpels en krakers ook bij elkaar in de groep. De groepsleiding kent alle regels en houdt rekening met de kinderen die wat meer toezicht nodig hebben. Door de kleine groep van maximaal 8 kinderen, heeft de groepsleiding voldoende overzicht over en inzicht in de individuele verschillen.

Wanneer een kind bijvoorbeeld op maandag komt, zit het elke maandag in dezelfde groep met dezelfde leiding. Komt een kind meerdere dagen naar Berezoon dan streven we ernaar dat het kind maximaal in twee verschillende leiders heeft. Voor kinderen is het fijn om elke week dezelfde Berezoon-vrienden terug te vinden en dezelfde leiding voor de groep te hebben staan. Zo leren wij elkaar kennen, op elkaar te bouwen en vindt iedereen zijn plek in de groep. Dit geeft een kind het gevoel van emotionele veiligheid. Er worden bijvoorbeeld Berezoon-vriendschappen gesloten die kunnen voortduren door een positieve groepsdynamiek.

Als de jongere en oudere kinderen verschillende activiteiten aangeboden krijgen, mogen kinderen (afhankelijk van de aard van de activiteit) als het gevraagd wordt meestal ook met de andere groep meedoen, bijvoorbeeld vanwege vrienden of broer-zusrelatie.

Leidster (verzamelt alle kinderen bij elkaar): "Ruiken jullie al wat jongens? Het ruikt een beetje naar kauwgom en tandpasta. Kijk, dit is watermunt. Ruik er maar eens aan. Hier mag je wel een stukje van proeven. Je kunt ook wat mee nemen naar huis en er thee van maken. Dan krijg je muntthee. "

De kinderen leren bij Berezoon op hun eigen niveau wat giftige en wat eetbare planten zijn en hoe ze te gebruiken zijn. Hier besteden wij veel aandacht aan en passen wij strenge regels toe: voordat een kind iets in zijn mond mag stoppen moet het door de leiding goedgekeurd worden. Zo maken we samen weleens brandnetelsoep of muntthee.

De rol van de groepsleiding

Een vaste leiding die de kinderen kent speelt een grote rol. Onze groepsleiding heeft inzicht in de groepen (wat speelt er in de groep, bijvoorbeeld ruzies tussen twee kampen, verliefdheden) en in het individuele kind (is bang voor honden, wordt gepest op school). In sommige gevallen kan de leiding interveniëren.

Lucia is erg bang voor honden. Ze schrikt regelmatig als ze er eentje ziet en vooral als ze deze te laat ziet. Leider: "Lucia, niet schrikken, er komen wat honden onze kant op gerend, je mag bij mij staan als je dat fijner vindt." Lucia komt snel bij de leider staan tot de honden weer weg zijn en pakt daarna haar spel weer op.

Wij luisteren naar alle kinderen: wat ze zeggen met woorden maar ook met hun gedrag. Ook daarom is het fijn om kleine groepjes te hebben, zodat de groepsleiding de ruimte en tijd heeft om te leren wat alle kinderen nodig hebben en daar op in te spelen. De groepsleiding zorgt voor emotionele veiligheid en geborgenheid.

Kinderen met gedragsproblemen, autisme of een ander 'rugzakje' worden bij ons opgenomen in de groepen. Het beleid is individueel; in overleg met de ouders/verzorgers van een kind wordt bepaald hoe hij wordt begeleid door onze medewerkers. Bij zulke bijzondere kinderen wordt zo nodig in plaats van jaarlijks, eens per kwartaal een oudergesprek ingepland met de

vaste leiding, waarin de wederzijdse ervaringen en het pedagogisch handelen wordt besproken.

Dagelijks biedt de leiding een activiteit aan. De kinderen mogen dan kiezen waar ze zich die middag bij aansluiten. Hierdoor kunnen de leeftijdsgroepen mengen. Soms ook is de activiteit geschikt voor alle leeftijden – dan kan er een mooie samenwerking ontstaan waarbij de oudsten de kleintjes helpen. De leiding bewaakt daarbij dat elk kind op zijn eigen niveau aan de slag kan.

Dagelijks zijn er 1 tot 4 groepsleiders aan het werk bij Berezoon. Zij bepalen samen naar welke locatie ze gaan. Ze streven ernaar om naar hetzelfde gebied te gaan zodat ze elkaar kunnen ondersteunen en zodat vriendjes uit verschillende groepen samen kunnen spelen. Om een rustige en overzichtelijke speelomgeving te creëren kunnen zij ervoor kiezen om verspreid over een gebied te gaan spelen.

De leidinggevendenden dragen verantwoordelijkheid over maximaal 8 kinderen per groep. Bij grote uitzondering bestaat een groep maximaal uit de wettelijk bepaalde 10 kinderen.

Begeleiders weten wie er aanwezig zijn en wie er bijvoorbeeld eerder opgehaald wordt. Elke dag kiezen de begeleiders de locatie van de dag en zorgen ervoor dat zichzelf en hun collega's handelen volgens het Begeleid Gezondheid en Veiligheid.

Het kan ook voorkomen dat er 1 pedagogisch medewerker met een groepje kinderen op pad is. In dat geval wordt er een speellocatie gekozen die dichterbij of in de stad ligt. Zo is er altijd een tweede medewerker of een achterwacht 'thuis' bereikbaar die binnen 15 minuten ter plaatse kan zijn bij noodgevallen. Als extra back-up kan de directie (Zerline Weideveld en Maarten Hutten) gebeld worden. In het uitzonderlijke geval dat deze beiden niet bereikbaar zijn, mag een taxibedrijf gebeld worden die binnen 15 minuten bij de groep kan zijn. In ernstige gevallen wordt natuurlijk 112 gebeld.

Bij onze werkzaamheden worden wij ondersteund door andere volwassenen. Er werken vrijwilligers als chauffeur mee. Ook deze rol nemen wij serieus: vaste vrijwilligers volgen een volwaardige sollicitatieprocedure. Zij hebben nooit de eindverantwoordelijkheid maar worden wel geacht een bij Berezoon passend contact te hebben met de kinderen. Om hier zicht op te houden, vindt elke week een korte en informele na-bespreking plaats, waarin de chauffeur ook (licht) gecoached wordt over hoe om te gaan met vervelende of ingewikkelde situaties tijdens de reis naar de speellocatie.

Chauffeurs moeten een Verklaring Omtrent Gedrag hebben voordat ze bij ons aan de slag mogen, worden continu gescreend via inschrijving bij het Personenregister Kinderopvang en ze ondertekenen een vrijwilligerscontract. Het streven is met nadruk dat zij minstens 6 maanden op dezelfde groepen staan.

Rol van de omgeving

Wij spelen meestal op een aantal vaste locaties in de natuur. Deze locaties zijn geselecteerd op veiligheid, uitdaging om te spelen en bereikbaarheid. De veiligheid wordt gewaarborgd in ons Beleid Gezondheid en Veiligheid. Hierin staan bijvoorbeeld afspraken over bomen klimmen en spelen in of bij water. Deze afspraken zijn zodanig uitgewerkt dat ze op al onze locaties toepasbaar zijn. Voordat wij op een nieuwe locatie gaan spelen, wordt er gekeken of de bestaande richtlijnen hier ook van kracht kunnen zijn.

Wij proberen voor elke leeftijdsgroep een juiste balans te vinden tussen avontuur en veiligheid. Voor de pimpels (4-7 jaar) komt dat er in de praktijk op neer dat wij voor herkenning vaak terugkomen op dezelfde plek en daar bij dezelfde verzamelplek gaan zitten zodat de kinderen zich daar veilig en thuis kunnen voelen. Wij willen de omgeving niet precies inrichten naar onze hand, maar zoeken naar een besloten biotoop waar de omgeving spannend genoeg is. Voor de krakers (vanaf 8 jaar) zoeken we een plek waar zij uitdaging vinden en ook hun eigen geheime plekje kunnen vinden, verstopt voor de volwassenen. Om dat bewerkstelligen is het dan ook logisch dat de oudere kinderen wat verder weg van de leiding/verzamelplaats mogen spelen.

Rol van de ouders

De ouders zullen het informatieboekje doornemen. Door hun kind in te schrijven bij Berezoon gaan ze akkoord met de risico's die bij Berezoon aanwezig zijn, zoals het struikelen over boomstronken of een nat pak halen door in een flinke plas water te vallen. Sommige regels die wij bij Berezoon hanteren kunnen ouders ook zelf hanteren als ze met hun kinderen de natuur ingaan, zoals afstand houden bij Schotse hooglanders of niet in stromend water zwemmen - dit is een keuze van de ouders. De eerste keer dat een kind mee komt met Berezoon, zal de leiding de regels met het kind nog eens doornemen.

Om de veiligheid van kinderen te vergroten moeten ouders volgens *Richard Louv* het juist stimuleren vaker naar buiten te gaan. Natuurlijk spelen versterkt het zelfvertrouwen van kinderen en prikkelt hun zintuigen; ze begrijpen en omarmen hun eigen grenzen en mogelijkheden.

In het hoofdstuk 'Aanbevelingen' geven we een voorbeeld van een 'wenperiode' waarin een kind kan wennen aan Berezoon. Hoe meer dagen in de week kinderen bij Berezoon zijn, hoe sneller ze bekend zijn met het reilen en zeilen. Zij zullen sneller vriendschappen kunnen sluiten, vaker terugkomen op een plekje in de natuur waar ze zich aan kunnen hechten. Als een kind een dag in de week naar Berezoon komt en een dag in de week naar een andere BSO gaat, kan dat onoverzichtelijk zijn. Op elke BSO zijn andere vriendjes, andere regels, andere begeleiders. Als ouders denken dat hun kind hier moeite mee gaat hebben, of als wij dit merken, adviseren wij om een keuze te maken voor één BSO.

Vader van Anouk: "Die keer dat mijn dochter het niet leuk vond bij Berezoon was de keer dat ik haar te koud had aangekleed."

Wij vragen de ouders hun kinderen goed te kleden zodat zij geen last hoeven te hebben van regen, kou of warmte.

De inspectierapporten van de GGD zijn in te zien op onze website. Ons beleid veiligheid en gezondheid is bij ons op te vragen.

Persoonlijke competentie

Een Berezoon-kind:

- beweegt zich genoeg
- ontwikkelt zich motorisch door spel in een uitdagende omgeving
- ontplooit creativiteit door spelen, bouwen en maken met natuurlijke materialen
- ontwikkelt samenwerkingsvaardigheden en empathisch vermogen
- doet kennis op van de natuur en boeiende ervaringen
- voelt zich veilig in een kleine groep (max. 8 kinderen)
- ontspant zich door de natuurlijke omgeving en de beweging
- gaat zich veiliger gedragen doordat het risico's leert (h)erkennen
- gaat zich milieuvriendelijker gedragen
- went aan gezonde (EKO) 'snacks' zoals appel, wortel en cracker

Rol van het kind

Bij Berezoon heeft het kind de ruimte om ervaringsgericht te leren. Tijdens een Berezoon-dag komen de kinderen fysieke uitdagingen tegen. In het begin heeft het kind misschien nog weinig zelfvertrouwen als het gaat om boompje klimmen, takken dunschillen of een stevige wandeling maken op de hei. Maar de ervaring leert dat een kind meestal snel zelfvertrouwen en motivatie ontwikkelt en leert wat het wel en niet kan. Wij leren de kinderen hun grenzen aangeven: ze leren wat ze kunnen en (nog) niet kunnen. Als we een stromend beekje met een bruggetje van boomstammen oversteken, is het voor het kind belangrijk om niet over zijn eigen grenzen te gaan. Er is ruimte om aan te geven wat hij durft en wat niet. We motiveren kinderen om hun eigen krachten te erkennen maar als iets te eng of te zwaar is dan mag dat. We zullen samen een andere manier zoeken om de uitdaging aan te gaan. Wij vinden het heel mooi om een twijfelend kind door een motiverend woord de brug over te laten gaan, maar even mooi om een kind dat niet durft te laten voelen dat dat ook goed is. De voldoening kan bij beide ontdekkingen groot zijn en het zelfbewustzijn zal bij allebei groeien!

Na 20 keer onder de modder thuiskomen zei Ella: "Ik kom niet meer zo onder de blubber want dat schuurt zo tussen mijn benen".

Wij leren kinderen ook te voelen of ze het warm of koud hebben, zodat ze zelf kunnen beslissen of ze hun jas dicht moeten doen of dat ze bij warm weer een laagje uit mogen trekken. De kleintjes worden hierbij veel geholpen, maar de ouderen kunnen dit vaak al zelfstandig.

Rol van de groepsleiding

De taak van de groepsleiding is vooral kansen creëren, stimuleren en motiveren. Wij kunnen de kinderen wel over de brug dragen maar dan ontnemen wij het kind de succeservaring en het gevoel van zelfstandigheid. Wij zullen er eerder voor kiezen om te helpen met woorden – rustig, zodat het kind kan voelen tot waar hij kan gaan. De groepsleiding grijpt natuurlijk wel in als er sprake is van een direct gevaarlijke situatie of als het kind duidelijk niet verder kan.

Bas tegen de leidster: "Ik kom de boom niet in! Kom je me helpen?!"

L: "Waarom lukt het niet? Probeer je voet eens daar neer te zetten, goed kijken waar je de andere neer kunt zetten."

Bas: "Eh, eh, ik kan het echt niet, wil je me helpen!?"

L: "Kijk eens hoe de andere kinderen het doen, dan weet ik zeker dat het jou ook lukt."

(Na nog wat proberen..)

Bas: "Kijk eens! Ik zit lekker in de boom!"

L: "Goed gedaan! Je kon het dus toch!"

De groepsleiding is er op gericht om de weerbaarheid van de kinderen te vergroten. Dit doen wij speels, bijvoorbeeld aan de hand van een rollenspel waarin wordt geoefend hoe met honden om te gaan. Wij maken aan de kinderen duidelijk dat ze deze situatie ook in het echt tegen kunnen komen.

Rol van de omgeving

De creativiteit bij Berezoon is terug te vinden in wat de kinderen met het aanwezige natuurlijke materiaal doen (en niet zo zeer in wat zij aan kleine knutsels mee naar huis nemen). Wij nemen bewust weinig of geen speelgoed mee zodat de kinderen helemaal op kunnen gaan in hun eigen spel. Ze kunnen zelf een nieuwe betekenis te geven aan voorwerpen; een tak kan een step zijn, een toverstaf of een vliegtuig. Groot en klein kan aan de slag met natuurlijke materialen die voorhanden zijn om bijvoorbeeld een hut te bouwen. Er komt ook wel eens een handzaag of zakmessen bij kijken. Iets bouwen vergroot het zelfvertrouwen en samenwerkingsvaardigheden van de kinderen – "moet je die hut zien, die hebben WIJ gebouwd!". Ze mogen trots zijn op hun hut en alle kinderen zullen er met plezier gebruik van maken.

De spullen die we wel meenemen hebben altijd tot doel om verdieping te geven in de ervaring, op een nieuwe manier in contact te komen met de natuur. Bijvoorbeeld een schepnet om kikkervisjes te vangen of hangmat om in te luieren onder een ruisend bladerdak.

Berezoon ziet de natuur als derde opvoeder die een heel scala aan ontwikkelingsmogelijkheden biedt. We gebruiken een aantal vaste speellocaties maar het uiterlijk van deze plekken verandert soms dagelijks. Er valt altijd iets te beleven; het weer verandert, de seizoenen veranderen, de bomen en planten groeien of de bladeren vallen. Dieren kunnen zich onverwacht laten zien. En in elk seizoen bloeien weer andere bloemen en zijn andere insecten te vinden. Daarnaast zijn er door het jaar heen telkens andere spelvormen mogelijk; pootje baden, schuiven op het ijs of bramen plukken. De kinderen leren de verschillende gezichten van de stabiele maar veranderende natuur kennen, door er gewoon te zijn!

Jip (8): "Jongens, jongens, stop, kijk! De lucht is heel mooi goud en paars!"

Wij vinden het een meerwaarde voor de natuurbeleving van de kinderen om ook van de paden af op avontuur te gaan. Juist daar komen we een volle struik bramen tegen of een verstopte ree.

Rol van de ouders

De rol van de ouders hierin is dat zij de kinderen voorbereid naar Berezoon sturen. Dat wil zeggen dat al het materiaal in orde is: ze doen hun kinderen kleren aan die vies mogen worden en warm houden, ze geven voldoende eten en drinken en goede regenkleding mee. Maar de voorbereiding heeft ook te maken met de motivatie die ouders aan hun kinderen meegeven. Kinderen waarvan hun ouders hebben gewaarschuwd dat ze niet vies mogen worden, staan voorzichtiger en minder open in een Berezoon-middag dan kinderen die worden opgehaald door ouders die zich vooral concentreren op de spannende vondsten van die dag. Wij maken ouders zich ervan bewust dat hun houding hun kind beïnvloedt.

De groepsleiding doet aan het eind van de dag een overdracht met de ouders om te laten weten hoe de middag is verlopen en hoe het gaat met het kind. Wij nemen de tijd om te bespreken wat een kind die dag heeft meegemaakt of geleerd, waar en met wie hij heeft gespeeld. Tijdens deze overdracht kunnen de ouders hun vragen en opmerkingen kwijt.

Eens per jaar worden er oudergesprekken gepland waaraan ouders vrijwillig aan kunnen meedoen als ze dat willen. Als begeleiders het belangrijk vinden, kunnen zij ook verzoeken tot een ouder gesprek, bijvoorbeeld omdat zij zich zorgen maken over een kind. Deze gesprekken duren twintig minuten en worden vooral gebruikt door ouders die vaak minder tijd hebben tijdens de wekelijkse overdracht. Wij gaan dan wat uitvoeriger in op hoe het met het kind gaat en hoe hij Berezoon ervaart, ervaringen van ouders die betrekking heb op Berezoon en wat de leiding op de groep van het kind ziet. Soms vinden ouders het belangrijk dat hun kind de rust kan nemen na school om goed te eten en drinken en wordt besproken hoe dat mogelijk is, en soms is het een verrassing voor de ouders om te horen welke rol hun kind tijdens een Berezoon-dag aanneemt.

Sociale competentie

Rol van het kind

Wij motiveren de kinderen om duidelijk hun grenzen aan te geven; dit wil ik wel doen, dit vind ik niet fijn. Soms vindt een kind een ander lief en heeft zin om hand in hand te lopen. Het kan dat het andere kind daar geen behoefte aan heeft en dan gaat huilen of boos wordt. Wij leren dat het belangrijk is om tegen elkaar te zeggen wat we ergens van vinden. Zo kunnen we elkaar beter begrijpen en zal huilen of boos worden vaak niet meer nodig zijn.

Pimpels en krakers worden op sommige scholen tegelijk door Berezoon opgehaald. Soms heeft een pimpel te veel bagage bij zich om te dragen. Door de samenstelling van de ophaalgroep kan een kraker leren een ander te helpen. Voor de pimpel zal de ervaring dat hij geholpen is door een ander kind, vertrouwen opwekken in de groep en ook in zichzelf.

Sue tegen leiding: "Kom je helpen? Jelle zit vast en ik krijg hem niet los!"

In de natuur komen we altijd obstakels en uitdagingen tegen. Glibberige hellingen of boomwortels waarover je kunt struikelen. Veel kinderen kunnen daarbij wel wat hulp gebruiken. Bij Berezoon is het niet per definitie de leiding die de helpende hand uitsteekt, kinderen die elkaar helpen worden door ons aangemoedigd.

De kinderen zitten zoals gezegd in vaste groepen. Hierin vinden de kinderen elke week dezelfde kinderen terug. Kinderen hebben de mogelijkheid om incidenteel extra te komen, mits er voldoende plek is in de groep. Het kind zal dan als het kan worden geplaatst bij dezelfde leiding als op de vaste Berezoon-dag.

Rol van de groepsleiding

Als er conflicten voorkomen stimuleert de leiding de kinderen deze onderling op te lossen door te benoemen: "zeg maar wat je ervan vindt", "zeg maar duidelijk stop, als je wilt stoppen". Zo leren de kinderen zelf hun zaken op te lossen zonder dat een volwassene dat voor hen doet. Ze leren verwoorden wat ze leuk en niet leuk vinden zonder daarbij ruzie te maken.

Kim: "Hans heeft mij geslagen!"

Leidster: "Heb je al gezegd wat je daarvan vindt? Probeer het eerst zelf maar op te lossen. Als het niet lukt, kom je weer terug, okee?"

Straffen en belonen zit niet in onze aard van begeleiden en wordt niet op die manier als methode gehanteerd. Wij gaan ervan uit de zogenaamde 'straf' of 'beloning' in het kind zelf plaatsvindt als hij merkt dat hij ergens wel of niet in slaagt. Met andere woorden: een ervaren mislukking, is op

zichzelf al een 'straf' en een succes is een 'beloning'. Dat betekent dat we met aandacht stil staan bij mislukkingen en succeservaringen, en met het kind willen uitpluizen hoe en waarom het gebeurde. Fouten maken, ook in sociaal opzicht, mag iedereen – het biedt een positieve kans op jezelf leren kennen en daarna gedragsverbetering.

Bij onacceptabel gedrag proberen we zoveel mogelijk om een kind dicht bij de leiding te houden. We nemen een kind bij de hand, op schoot of gaan naast elkaar zitten. Een kind krijgt de ruimte om boos of verdrietig te zijn en tot rust te komen. Onze insteek zal zoveel mogelijk zijn "dat ging even niet goed/het lukte niet om ..." (te luisteren, te delen, etc), in plaats van "het is stout/verkeerd wat je deed." Onze visie is dat kinderen in essentie uit zijn op prettige sociale contacten en onderdeel willen zijn van een groep (op hun eigen manier) wanneer dit niet lukt moeten zij geholpen in plaats van gestraft of afgezonderd worden.

We vinden het erg belangrijk dat de pedagogisch medewerkers die in ons team werken zich verwant voelen met deze visie en er op een natuurlijk, eigen manier mee uit de voeten kunnen.

In de eerder genoemde weerbaarheidstraining, die wij al spelend integreren, oefenen wij ook sociale situaties. Een oefening ervan is bijvoorbeeld: 'hoe sterk sta ik?' waarin de kinderen op hun knieën een plek verdedigen om fysiek kracht te leren gebruiken en daarmee ook psychisch sterker te worden. Een ander leuk spelletje hiervoor is dat de kinderen als een rots liggen en proberen niet omgeduwd te worden.

Rol van de omgeving

De natuurlijke omgeving biedt veel mogelijkheden om frustraties te uiten en ruzies op een natuurlijke manier op te lossen. Doordat we vaak in beweging zijn in de natuur, zijn er ook momenten waarop al wandelend of rondscharrelend gevoelens besproken kunnen worden. Het is niet nodig om bijvoorbeeld op de gang te staan voor een rustig gesprek. Elke boom, elk stukje gras en elke zelfgebouwde hut is er voor ons en biedt de rust of beschutting die we nodig hebben en de uitdaging om mee aan de slag te gaan. Kortom: ruimte genoeg om te werken aan de sociale competenties van de kinderen.

Rol van de ouders

Tijdens de overdracht bespreken we successen en mislukkingen ook op die manier met de ouders en vragen we specifiek om er nog eens met hun kind over te hebben, of juist niet omdat het er al lang genoeg over is gegaan.

Een paar keer per jaar organiseren we activiteiten waarbij de ouders een deel van de dag mee gaan naar het bos zodat ze kunnen ervaren wat hun kinderen iedere week doen en op die manier ook een verbinding

maken met wat de kinderen meemaken. Op die manier ervaren de kinderen dat wat ze bij Berezoon niet los staat maar juist een geheel is met de rest van hun sociale leven.

Max speelt vaak alleen, hij heeft het er vaak over dat hij van Berezoon af gaat. Leidster stelt aan de ouder voor om een keer een vriendje mee te nemen. Zo gezegd neemt Max een paar weken later zijn vriend Loek mee. Loek vindt Berezoon erg leuk en stimuleert Max om contact te maken met de groep. Max wordt nu echt opgenomen in de groep.

Het is mogelijk om af en toe een vriendje mee te nemen naar Berezoon; dat wordt door ons gestimuleerd, mits vooraf overlegd natuurlijk. Om vriendschappen bij Berezoon aan te moedigen, zouden de ouders hun kind ook eens af kunnen laten spreken met een ander Berezoon-kind. Bij verjaardagen wordt er in de groep altijd aandacht besteed aan het jarige kind. Ouders mogen kiezen of zij een traktatie meegeven.

Maatschappelijke functie

Berezoon is een milieubewuste opvang met biologische consumpties. In onze gehele bedrijfsvoering houden wij rekening met het milieu en de gezondheid van de kinderen. Wij eten uitsluitend biologisch en dus onbespoten voedsel.

Op scholen in Scandinavië gaan de kinderen standaard een dag in de week of dagelijks 1-2 uur naar buiten. Onze voorbeelden komen dan ook uit Scandinavië: kinderopvang die elke ochtend naar buiten gaat, met enkel een keetje of een geïmproviseerde tent om in te schuilen.

Ons mens- en dus ook kindbeeld: wij zijn geëvolueerd om te leven in de (wilde) natuur, niet in gebouwen. Ook de kinderen van vier jaar dus. Wij benadrukken dat het belangrijk is voor kinderen om jong in contact te komen met de natuur omdat kinderen daar nog helemaal open voor staan. Zij kunnen dan een basiscontact leggen met de natuur die ze hun hele leven bij zal blijven.

Het is wetenschappelijk aangetoond dat door het aanbieden van top-ervaringen in de wilde natuur aan kinderen in de leeftijd van 6 t/m 8 jaar, deze kinderen op volwassen leeftijd vaker zullen actief zijn bij een vorm van natuurbescherming. Op deze wijze levert Berezoon zijn bijdrage aan natuurbescherming in de toekomst.

Rol van het kind

“Passie voor de natuur ontwikkel je niet via netflix of een boek; passie is iets persoonlijks. Met hun modderige handen scheppen de jongeren zelf de passie uit de aarde omhoog, die via hun vies geworden mouwen hun hart bereikt”. (Bron: Richard Louv)

Kinderen kunnen zich verwonderen over de eerste sneeuwkllokjes, de ooievaar in dat grote nest of over zichzelf omdat ze zelf het kabbelende beekje zijn overgestoken. Deze ervaringen zullen ze niet zomaar vergeten. Door in de natuur te spelen en namen van planten en dieren te leren, ontwikkelt het kind een levenslange band met en respect voor de natuur.

Na het eten zegt Sanne tegen Anouk: "Hee Anouk! Je moet de plasticjes wel weer in je tas doen! Anders worden de dieren ziek!"

Door Berezoon krijgen de kinderen ook respect voor elkaar. Kinderen bieden elkaar een helpende hand of halen de leiding erbij, bijvoorbeeld als een kind gevallen is. Wij zien soms een kraker de tas van een pimpel dragen omdat hij nog klein is. Ook hierin schuilt een maatschappelijke functie van onze BSO.

Rol van de groepsleiding

Wij als leiding zijn elke dag bezig met natuureducatie. Wij betrekken zoveel mogelijk natuurelementen bij het spel en benoemen deze. Er wordt aandacht besteed aan het aanleren van soortnamen en eigenschappen van planten en dieren. Zo leren kinderen de natuur ook echt kennen.

"Een van haar studenten vertelde haar dat iedere keer dat zij de naam van een plant leerde, het net was alsof ze een nieuw iemand ontmoette. Iets een naam geven is een manier om het te kennen". (Bron: Brooks)

Onze groepsleiding is zich ervan bewust dat zij een voorbeeldfunctie heeft voor de kinderen. Wij schillen ons fruit niet omdat het al gewassen is en onbespoten. We leggen ook uit wat biologisch is en waarom het fruit dan niet geschild hoeft te worden. Klokhuisjes mogen in de struiken worden gegooid, maar een leeg pak melk niet. Ons verhaal wordt vaak geïllustreerd door vogels die van de achtergelaten fruitresten pikken. Na het vissen op stekelbaarsjes en kikkervisjes zetten wij alles weer netjes terug. Wij laten onze verzamelplekken niet rommelig achter. Ook kijken wij bewust naar inheemse en uitheemse planten. Van uitheemse planten mogen we alles gebruiken en wij leggen daarbij uit waarom. De inheemse planten behandelen we voorzichtiger, want deze horen thuis in dit natuurgebied en die willen wij niet verstoren.

We gaan vaak lopend door een natuurgebied. De kinderen vragen soms waarom wij zo vaak wandelen. Wij leggen dan uit dat beweging gezond is en leuk kan zijn en we onderweg vaak mooie dingen zien waarbij we makkelijk kunnen stoppen.

Veruit de meeste nationale feestdagen die we in Nederland vieren hebben een oeroude oorsprong die verbonden is aan de natuur. Het Christelijke geloof heeft lang geleden veel rituelen en vieringsmomenten van zogenaamde heidense en animistische samenlevingen geadopteerd. Dit is

voor Berezoon interessant: we willen graag stilstaan bij wat er in de natuur aan de hand is als het bijvoorbeeld Kerstmis, Sint Jan of Sint Maarten wordt. Dit wordt op een losse manier verweven in de aangeboden activiteiten. Hierbij laten we ons inspireren door de antroposofische invalshoek van de Vrije School, maar de persoonlijke aanpak van onze pedagogisch medewerkers vinden wij belangrijker dan welke leer dan ook.

Rol van de omgeving

Wij willen kinderen de schoonheid van de natuur laten ervaren zodat ze het later niet zelf vervuilen en in hun eigen leven milieubewuste keuzes vanzelfsprekend vinden. Bij Berezoon kunnen ze de kracht van de natuur ondervinden door blaadjes in de rivier te gooien en ze weg zien drijven. Ze zien de natuur soms per dag veranderen dus worden zich er van bewust dat de natuur niet statisch is. De kinderen ervaren de seizoenen en voelen bijvoorbeeld dat het in de herfst weer kouder wordt. Kinderen leren zo in te schatten hoe ze zichzelf moeten kleden.

Na een dag binnenzitten op school willen wij de kinderen motiveren om een leuke middag buiten in de natuur te beleven. In de binnenruimtes die we gebruiken (onze schuilhut op Papschot bijv.) zijn daarom opzettelijk geen speelhoekjes en andere aanpassingen gedaan zodat de kinderen het leuker zullen vinden om buiten te spelen.

Rol van de ouders

Berezoon betreft ouders bij beslissingen die gemaakt worden met betrekking tot het beleid. Doordat Berezoon een kleine organisatie is, is de oudercommissie (OC) een belangrijk orgaan. De taken van de OC zijn:

- Mee opstellen van het pedagogisch beleid
- Mee opstellen van het Beleid Gezondheid en Veiligheid
- Meedenken bij overwegingen, inspiratie en toezicht op het geheel
- Eerste bemiddeling bij geschil tussen ouders en Berezoon

Eens per kwartaal komt de Oudercommissie bij elkaar.

Soms hebben kinderen geen zin hebben om naar de BSO te gaan. Ze delen hun tijd liever zelf in, gaan liever computeren of tv kijken. Vergelijk Berezoon dan met groenten eten: als een kind (of een volwassene!) mag kiezen wat hij wil eten, dan zullen de meesten friet of pizza kiezen, maar als hij dan toch groenten heeft gegeten, voelt hij zich fitter en fijner. Wij zien Berezoon ook als een gezonde factor in het leven van een kind. In de praktijk zien wij dat kinderen die het moeilijk vinden naar Berezoon toe te gaan, tijdens de dag al hun verzet vergeten zijn en het naar hun zin hebben.

Vader van Manuela: "Mijn dochter protesteert altijd voordat ze naar de BSO moet; ook naar Berezoon. Het verschil tussen Berezoon en de andere BSO's is dat ze bij Berezoon opgewekt en energiek thuiskomt."

Beleid en implementatie

Bij Berezoon is dit Pedagogisch Beleidsplan en het Begeleid Gezondheid en Veiligheid op te vragen. Voordat een nieuwe medewerker zelfstandig op de groep gaat werken moet hij dit beleid kennen.

Berepraat

Om ervoor te zorgen dat deze en dit pedagogisch beleid niet alleen in de Berezoon-kast terecht komen maar dat alle medewerkers hier ook naar gaan handelen, wordt er maandelijks de Berepraat georganiseerd. Hierin wordt aan de hand van casussen de manier van handelen van de medewerkers duidelijk en van feedback voorzien door collega's. Ook kunnen verschillende soorten aanpak worden uitgewisseld en besproken.

Pedagogisch Beleidsmedewerker/Coach

Met ingang van 31 december 2018 is Zerline onze Pedagogisch Beleidsmedewerker/Coach. Ze verzorgt pedagogisch verdiepende agendapunten tijdens of naast de Berepraat. Ze is in deze functie hoofdverantwoordelijke voor:

- de verdiepen en verbeteren van het pedagogisch beleid
- het vergroten van de pedagogische kwaliteit van de medewerkers dmv mini-workshops in de pedagogische basiscompetenties.
- het coachen van onze pedagogisch medewerkers bij hun werkzaamheden (in 2019 is dat 22 uur, omdat Berezoon op dit moment 2,2 FTE aan groepsbegeleiderswerk biedt).

Voor het coachen van de pedagogisch medewerkers ontwikkeld zij dit jaar een manier om dit voornamelijk als team samen te doen. Daarnaast hebben begeleiders de mogelijkheid om individuele coaching te krijgen. Zerline volgt hiervoor de branche-erkende scholing "Pedagogiek kinderen 0-13 jaar" bij Kiki Training en Coaching (www.kiki.nl), startend op 6 februari 2019.

Stagiaires bij Berezoon

Op dit moment is Berezoon geen erkend leerbedrijf. We staan open voor pedagogisch medewerkers binnen een EVC-traject, waarbij het gaat om het aantonen en aanvullen van eerder verworven competenties. Zo'n medewerker maakt deel uit van het team, is aanwezig bij de Berepraat (medewerkersvergadering) en wordt begeleid door een vaste medewerker; de stagebegeleider. Die neemt voor aanvang met de stagiaire de plannen en eisen vanuit zijn opleiding door. Aan de hand daarvan wordt een plan van aanpak opgesteld. Dit plan is onderdeel van de verslaglegging door de stagiaire.

Berezoon draagt als kinderopvangorganisatie de zorg voor kwalitatief goed geschoold personeel en hecht daarbij belang aan deskundige begeleiding van de beroepspraktijk. Ook zo'n stagiaire is een zorgvuldig geselecteerde en eventueel toekomstig werknemer waarin we willen investeren.

Iedere (EVC-)stagiaire komt eerst langs voor een kennismakingsgesprek en draait daarna een door ons inhoudelijk en praktisch ondersteunde proefactiviteit als sollicitatie. Deze wordt met de sollicitant geëvalueerd in een tweede gesprek. Voor aanvang van de stage wordt een stageovereenkomst gesloten. Iedere stagiaire dient voor aanvang van de stage een actuele Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) aan te kunnen tonen en wordt middels het Personenregister gekoppeld aan onze organisatie. De stagiaire kent ook het Pedagogische Beleid en het Beleid Gezondheid en Veiligheid. Voor afspraken omtrent gedragsregels kan de stagiaire aanvullende de Beroepscode Kinderopvang raadplegen op de website van het FNV.

Als de stagiaire voor schoolopdrachten gebruik wil maken van foto's of namen van kinderen, dient de stagiaire hiervoor toestemming aan de stagebegeleider te vragen. Er mag in schoolopdrachten vrij met fictieve namen worden gewerkt.

Stagiaires worden ingezet als een aanvulling op de beroepskrachten en worden dus niet als vervanging ingezet. Alle stagiaires worden ingezet conform de voorwaarden van de CAO Kinderopvang. Ouders worden op de hoogte gebracht van de aanwezigheid van een stagiaire via de nieuwsbrief. De stagiaire stelt zich natuurlijk aan alle ouders voor bij het ophalen.

De stagebegeleider en stagiaire bespreken structureel het opleidingstraject en de opdrachten. De mate waarin een stagiaire ondersteuning mag bieden wordt bepaald door het niveau van de opleiding die zij al heeft behaald. Onder begeleiding van een groepsbegeleider doet de stagiaire actief mee aan het volledige dagprogramma. Voorbeelden van taken die een stagiaire kan doen: Zij verzorgt en structureert het eet-moment, begeleid (zelf gekozen en voorbereide) activiteiten en vervoert kinderen met de busjes of de bakfiets. De begeleider bepaalt of een stagiaire onder toezicht zelfstandig verantwoordelijk kan zijn over een aantal kinderen of een groep, maar altijd informatief.

Werkwijze: groepen bij Berezoon

Algemeen

Bij Berezoon verdelen we de kinderen in 2 leeftijdsgroepen: pimpels (4 t/m 7 jaar) en krakers (8 t/m 13 jaar). Afhankelijk van de leeftijdsgroep mogen de kinderen bepaalde dingen wel en andere dingen niet. Voor de verschillende groepen gelden duidelijke regels. De pimpels mogen bijvoorbeeld tot hun knieën in het water en de krakers tot de navel. We

hebben daarbij oog voor het individuele kind. De afspraak is dat kinderen op hun 8^e verjaardag kraker worden.

De kinderen hebben meestal met 2, maar nooit met meer dan 4 verschillende begeleiders te maken: bijv. op dinsdag met Zerline en op donderdag met Jael. Bij ziekte/inval komen andere pedagogisch medewerkers in beeld die in het vaste team werken of in de invalpoule.

Leeftijdsgroepen

De groepen bij Berezoon bestaan uit maximaal 8 kinderen per leiding, met incidenteel een vergroting naar 9 of 10 kinderen. Dit komt alleen voor als een kind bijvoorbeeld een geruilde dag heeft. (Bijvoorbeeld: de donderdaggroep die om 13:00uur uit is wordt tussen 13:00-15:00uur begeleidt door 1 begeleider, maar bestaat deze week uit 9 kinderen i.p.v. 8.)

Het precieze aantal kinderen in een groep varieert. Voor kinderen die doorgaans veel verzorging vragen (de 4/5-jarigen) streven wij er met nadruk naar de groepen niet te groot te maken. Afwijken naar 1 begeleider per 12 kinderen doen wij nooit, ook niet een deel van de dag.

Wanneer alle kinderen in de natuur zijn gearriveerd, picknickt elk kind in zijn eigen groep. Tijdens deze picknick wordt er aandacht besteed aan de natuureducatie (Waar zijn we vandaag? Wat is hier allemaal te zien en te beleven?) en worden de activiteiten van de dag doorgenomen. Soms bieden de medewerkers activiteiten aan zonder leeftijdsbeperkingen, dus met z'n allen samen. Kinderen mogen bij gescheiden activiteiten ook kiezen voor de activiteit van de jongere/oudere groep - zogenaamd 'open deuren' beleid (al komen wij op onze locaties meestal weinig deuren tegen). Tijdens activiteiten kan de ratio op groepsniveau dus variëren zo lang het op locatieniveau maar op onze norm van maximaal 10 blijft. Hierbij hanteren we als richtlijn dat de groepen in maximaal 5 minuten weer bij elkaar moeten kunnen zijn.

Voor de jongste groep geldt dat nieuwe kinderen eerst wennen in hun eigen groep, ze gaan de eerste tijd dus niet voor activiteiten naar een andere groep. De dag wordt altijd weer in de eigen groep afgesloten.

Mentoren

In dit pedagogisch plan wordt veel verteld over de rol van de groepsbegeleider. Naast de verantwoordelijkheid die onze groepsbegeleiders dragen in de dagelijkse opvang, hebben alle Berezoon-kinderen ook een mentor die de hoofdverantwoordelijkheid draagt voor de zorg voor het betreffende kind. Dit is in het algemeen de begeleider die het kind het vaakst begeleidt en die het kind ophaalt op school. De mentor stelt zich pro-actief op bij de overdracht op de ophaallocatie en doet verslag aan de ouders wat het kind beleefd heeft. De mentor volgt in het bijzonder de ontwikkeling van het kind, overlegt hierover met betrokken

pedagogisch medewerkers en stemt af met ouders over hoe aan de wensen en behoeften van het kind tegemoet kan worden gekomen. Ouders worden in het intakegesprek en bij wisselingen via de ouder-login op de hoogte gebracht welke begeleider mentor is voor hun kind(eren). Elke mentor heeft maximaal 20 kinderen onder zijn hoede.

Bijzonderheden en problemen in de ontwikkeling of begeleiding van een kind worden besproken in ons maandelijks teamoverleg Berepraat. Mentoren agenderen hier de ontwikkeling van hun mentorkinderen wanneer zij dit nodig vinden, de andere groepsbegeleiders stellen ook vragen aan de mentoren. Halverwege het schooljaar in januari/februari) worden alle ouders vrijblijvend uitgenodigd voor een mentorgesprek, de ouders waarbij we dat belangrijk vinden worden met nadruk uitgenodigd. Eventueel kan ook op elk ander moment een oudergesprek worden aangevraagd bij de ouders, waarbij naast de mentor ook Zerline of Maarten aanwezig is. Bij problemen die leiden tot een doorverwijzing naar andere instanties voor verdere ondersteuning, wordt standaard elk kwartaal een oudergesprek ingepland met mentor en Zerline/Maarten. Doorverwijzingen vinden ook enkel in zulke oudergesprekken plaats.

Kinderen met gedragsproblemen, autisme of een ander 'rugzakje' worden bij ons opgenomen in de groepen. Het beleid is individueel; in overleg met de ouders/verzorgers van een kind wordt bepaald hoe hij wordt begeleid door onze medewerkers. Bij zulke bijzondere kinderen wordt als daar behoefte aan is vaker een gesprek met de mentor ingepland waarin de wederzijdse ervaringen en het pedagogisch handelen wordt besproken.

Werkwijze bij 5 groepen

De begeleiders kiezen iedere dag een speellocatie. In principe spelen ze met twee of drie groepen tegelijk op dezelfde plek. De andere groepen kunnen wel in hetzelfde natuurgebied zijn, maar spelen op een duidelijk andere plek, waar geen overlap in is.

De begeleiders bepalen samen in wat voor samenstelling ze gaan spelen, met het oog op genoeg rust en speelruimte, vriendjes en de activiteit die ze willen ondernemen. Zo kunnen ze met twee groepen krakers een stevige wandeling gaan maken terwijl twee groepen pimpels rond de picknick plek blijven spelen en knutselen. Maar een samenstelling van een groep krakers en pimpels kan natuurlijk ook omdat het heel leerzaam is als krakers en pimpels samenwerken.

Begeleiders overleggen en besluiten ook naar eigen inzicht of het prettig is voor de kinderen om een aantal weken met dezelfde samenstelling van groepen te spelen, of dat juiste een geregelde afwisseling wenselijk is. Hierbij staat de emotionele veiligheid van de kinderen voorop.

In de praktijk zal de ophaaltijd in deze ook sturend zijn. Twee groepen die samen om 13:00 starten blijven die middag samen, zo ook de groepen die om 15:00 starten.

Op het moment van schrijven heeft Berezoon per dag maximaal drie groepen. De werkwijze met 5 groepen is dus hypothetisch. Het staat hoog op de agenda van de medewerkers vergadering en zal samen met de groei van het aantal geplaatste kinderen steeds worden geëvalueerd en bijgeschaafd tot we samen tot een juiste, in de praktijk getoetste werkwijze komen.

Medewerker minder op de groep

Op elke dag zijn er maximaal 40 kindplaatsen en 5 medewerkers. Wanneer er veel afmeldingen zijn door ziekte van kinderen, schoolreisje of iets dergelijks is het mogelijk dat er een medewerker minder nodig is op locatie. Dit gebeurt incidenteel voor een hele middag (een paar keer per jaar vanaf 13u of 14:45u tot het eind van de middag, sporadisch ook op een vakantie- of studiedag vanaf 8u) maar alleen wanneer er twee leeftijdsgroepen samengevoegd kunnen worden en daarbij de ratio van de nieuwe groep niet boven de 1 op 10 komt. De wettelijk toegestane BKR-ratio van 1-12 wordt bij Berezoon nooit gehanteerd, met het oog op het bijzondere karakter van onze opvang in de natuur.

Schoolvakanties: werkwijze

Berezoon is altijd open, met uitzondering van de erkende feestdagen en de kerstvakantie. In alle andere vakanties en op studiedagen is de BSO open vanaf 8:00 uur.

Ouders zijn verplicht hun kind tijdig aan te melden voor de vakantie. Ze ontvangen vier weken voor elke vakantie een mail met de vraag of zij hun kinderen willen aanmelden voor vakantiedagen. Twee maanden voor de start van de zomervakantie en twee weken voor de start van de overige vakanties worden de kinderen ingedeeld en de medewerkers ingeroosterd. Bij aanmeldingen die later binnen komen, bestaat daarom de kans dat de kinderen niet meer geplaatst kunnen worden. Maar vragen staat vrij: tot de betreffende vakantiedag kun je Berezoon nog bellen om te vragen of er plaats is.

Het is mogelijk dat kinderen in de vakanties niet bij hun vertrouwde leiding in de groep zitten, dit komt omdat niet alle kinderen in de vakantie komen en we dus ook niet alle medewerkers hoeven in te zetten. Ouders worden hierover in onze contractvoorwaarden op de hoogte gesteld. Ook is het in de vakanties mogelijk nieuwe groepsgenootjes te treffen, omdat ook kinderen van andere scholen zich bij de vaste Berezonen kunnen voegen. Dit betekent een andere groepsdynamiek en anders omgaan met de dagafspraken, omdat sommige kinderen deze (nog) minder goed kennen. Kinderen die alleen in de vakanties komen, hebben geen schoolweekse basisgroep. Bij deze kinderen wordt goed gekeken naar leeftijd, niveau en school, zodat vriendjes met elkaar kunnen spelen.

Bij aanvang van een vakantiedag weten de Berezoon-medewerkers en de kinderen zelf welke kinderen die dag in de groep zitten. De nieuwe groep mag nooit groter zijn dan 1 op 10.

Kinderen die niet zijn opgegeven of om andere redenen niet op de lijst staan mogen, indien mogelijk, mee met een willekeurige groep waar nog plaats is. Om 9:00 uur is iedereen aanwezig en kunnen de groepen zich verzamelen als dat nog niet is gebeurd. Rond 9:15 uur wordt in de groepen op de vertreklocatie de dag doorgenomen. In de vakanties is de reistijd naar de speelplek vaak iets langer omdat we de kans hebben om hele bijzondere, wat verder weg gelegen natuur te gaan! Misschien zelfs wel naar het strand of de Biesbosch...

Speciale activiteiten

Soms worden in de schoolvakanties bijzondere activiteiten georganiseerd. Bijvoorbeeld een roofvogelshow, schapen scheren op Papschot, een excursie met de boswachter of een kanotocht. Als dat nodig is worden extra veiligheidsafspraken gemaakt, waarbij de pedagogisch medewerker verantwoordelijk blijft voor de eigen groep.

Eenmalig je kind mee met Berezoon

Het is mogelijk om een keer een middag op proef mee te gaan met Berezoon, hieraan zijn geen kosten verbonden. Daarnaast is het mogelijk om een extra dag in te schrijven. Bij een schoolweken-contract zit een gratis dag die op iedere gewenste moment gebruikt kan worden mits er op die dag plek is. Deze dag dient per mail aangevraagd te worden. Als ouders daarnaast nog een keer incidenteel een extra dag willen gebruiken krijgen ze een losse factuur naast hun maandelijkse factuur.

Als een kind eenmalig of een keer extra mee gaat is er vanzelfsprekend aandacht voor het feit dat dit kind mee gaat. De pedagogisch medewerker verwelkomt dit kind in de groep en er wordt (zo nodig) een namenrondje gemaakt. Er wordt extra aandacht aan besteed dat dit kind zich op zijn gemak voelt en ook vriendjes maakt voor die ene dag.

Een middagje Berezoon

Om een idee te geven van een typische Berezoon-dag, staan hier verschillende dagen op verschillende locaties onder elkaar.

Met guur weer in de winter of een regendag in de zomer zullen wij meer tijd en aandacht besteden aan het aankleden van de kinderen. Dit noemen wij 'aankleedweer' en resulteert in het later beginnen, en dus een kortere picknick.

Korte Berezoon-dag: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag

- 13:00 u Jongste kinderen van de Tiliander worden bij de klassen opgehaald, sommigen op het schoolplein. Deze kinderen gaan als eersten naar de speellocatie die de Berezoon-begeleiders voor deze dag hebben afgesproken. De medewerkers controleren of alle gordels vast zitten en letten erop dat de kinderen in de bus geen drukke spelletjes doen.
- 13:30 u Aankomst op de speellocatie en picknick. Iedereen heeft zelf eten en drinken meegenomen in zijn Berezoon-rugzak. Met guur weer houden wij de picknick kort, maar bij heel guur weer zorgen we natuurlijk voor een goede schuilplek (Stadsbos013, Papschot, enz.). Tijdens het eten vertelt de groepsleiding hoe de dag eruit gaat zien, daarna begint een activiteit of is er vrije speeltijd.
- 14:45 u De oudere kinderen worden opgehaald op de Tiliander. Afhankelijk van de groepsindeling en -grootte, gaan deze kinderen rechtstreeks naar de speellocatie of ze rijden naar De Elzen om de laatste groep op te halen.
- 15:00 u De kinderen van De Elzen worden opgehaald en rijden naar de speellocatie. Daar aangekomen verdelen we alle kinderen afhankelijk van hun leeftijd en niveau over de basisgroepen met hun vaste leiding. De maximale grootte van de groepen is normaal gesproken 8 kinderen onder toezicht van een begeleider.
- 15:30 – 17:15 u
In hun eigen groep eten alle kinderen een gezonde snack en drinken wat. De leiding heeft altijd drinkwater en/of warme thee bij zich en gezonde snacks zoals appels en crackers.
- De leiding van de oudere kinderen neemt de middag met hen door, samen kiezen ze wat ze gaan doen. Dit kan een georganiseerd spel zijn of vrij spelen. Natuureducatieve activiteiten zoals zadjes of sporen zoeken bijvoorbeeld, of planten determineren en vissen met een visnet, zijn bij Berezoon dagelijkse bezigheden en dus volledig geïntegreerd. Het kan zijn dat vriendjes met elkaar willen spelen. Daardoor kan, vooral bij de oudere kinderen, tijdens het spelen het groepje iets veranderen.
- Aan het einde van dag wandelen de groepen samen terug naar de Berezoon-bussen.

17:30 – 18:30 u

Als alle kinderen in onze bus zitten telt de leidinggevende of iedereen er is en vertrekken we naar de ophaallocatie. Ouders kunnen daar tussen 17:30 en 18:30 u hun kind ophalen. Ouders zijn altijd welkom om wat eerder te komen, maar vaak zijn we dan nog onderweg in de omringende natuurgebieden.

Lange Berezoon-dag: woensdag

12:30 u De kinderen van De Elzen of de Stappen worden opgehaald. Afhankelijk van het aantal kinderen gaat deze groep rechtstreeks naar de speellocatie in de natuur of eerst naar de Tiliander.

13:00 u De kinderen van de Tiliander worden opgehaald en rijden de natuur in. De speeltijd op de lange dagen is een stuk langer. Daarom gaan we soms ook wat verder weg op avontuur.

13:30 u Bij aankomst op de speellocatie is het lunchtijd. Eten en drinken hebben de kinderen zelf meegenomen in hun Berezoon-rugzak. Wanneer alle kinderen hebben gegeten, starten de activiteiten. Na de pauze om ongeveer 14:45 u kan eventueel worden gekozen voor een andere spelplek of een wandeling bijvoorbeeld.

15:30 u – 17:15 u

In hun eigen groep eten alle kinderen een gezonde snack en drinken wat. De leiding heeft altijd drinkwater en/of warme thee bij zich en gezonde snacks zoals appels en crackers. Aan het einde van dag wandelen we naar de bussen of fietsen.

17:30 – 18:30 u

Op de ophaallocatie kunnen ouders tussen 17:30 en 18:30 hun kind weer ophalen.

Halen en brengen

Aan het eind van elke Berezoon-dag kunnen ouders hun kind tussen 17:30-18:30 uur ophalen bij het Energieplein in Tilburg. Incidenteel wijzigt dit – bij extreem weer kan bijvoorbeeld het scoutinggebouw PVG aan de Generaal de Wetstraat 68 de ophaalplek zijn. Dit horen de ouders uiterlijk de avond voor de wijziging, in de voorbereidende groeps-app.

Mocht het een enkele keer gebeuren dat ouders niet voor 18:30 uur hun kind kunnen ophalen, kunnen ze dat vooraf laten weten, zodat we een fijne oplossing kunnen verzinnen, bijvoorbeeld thuisbrengen.

Op vakantie- en studiedagen is het St. Pieterspark ook de plaats waar de kinderen 's ochtends verzamelen tussen 8:00-9:00 uur als de lange Berezoon-dag begint.

Aanbevelingen

Fotodocumentatie

Het is leuk om de ouders wat terug te laten zien van de Berezoon-dagen van hun kinderen. Zij krijgen een overdracht op de ophaallocatie maar zien hun kinderen nooit op onze BSO. Zij zijn daar wel vaak benieuwd naar. Berezoon is te vinden op facebook waar met grote regelmaat een bericht op verschijnt over de activiteiten van de dag, ondersteund door een foto.

Implementatie

Tijdens de Berepraat en eventueel tijdens een extra pedagogische verdiepingsvergadering maken we ruimte om ons pedagogisch beleid te bespreken.

Wennen

Voor ieder gezin is het anders wat wenselijk is. In overleg met de ouders wordt besloten hoe de wenperiode wordt vormgegeven. Vaak komen ouders met hun kind, voor de opvang start al een keertje kijken, en gaan zwaaien ze hun kind de eerste echte opvang dag uit op school of gaan ze nog een middag mee het bos in.

Onderzoeksresultaten

Vrijwel alle ouders van kinderen van 4 t/m 13 jaar vinden het belangrijk dat hun kinderen buiten spelen. Toch vindt eenderde van dezelfde ouders dat hun kind dat te weinig doet. De top 5 van oorzaken waarom kinderen niet buiten spelen zijn:

1. Tv / computer (53%)
2. Er zijn geen kinderen in de buurt om mee te spelen (22%)
3. Onveilige verkeerssituatie (18%)
4. Onvoldoende speelplekken (14%)
5. Onvriendelijke leeftijdgenootjes (11%)

Bron: www.jantjebeton.nl, persbericht 2008

De volgende onderzoeken wijzen uit dat Berezoon een positief effect heeft op kinderen. Wij hechten veel waarde aan de uitkomsten van deze onderzoeken; ze tonen aan wat wij in de praktijk zien.

Alle kinderen hebben plaatsen nodig waar zij op vanzelfsprekende wijze dagelijks lichamelijk actief kunnen zijn. De belangrijkste plaatsen zijn in dit verband buiten te vinden. (Sallis, J.F. & Glanz, K. (2006). *The Role of Built Environments in Physical Activity, Eating, Obesity in Childhood. The Future of Children*, 16/1, p. 91)

Buiten (kunnen) spelen is een van de belangrijkste voorspellers voor een bewegingsrijke vrijetijdsbesteding. (Cosco, N. (2007). *Developing evidence-based design*. In: Ward Thompson, C. & P. Traviou (eds.), *Open space – people space*. Londen: Taylor and Francis)

Een natuurlijke omgeving stimuleert de zintuigen en hier kan het informele spelen het formele leren aanvullen. Multisensorische ervaringen in de natuur helpen het kind om de cognitieve structuren te ontwikkelen die nodig zijn voor een gezonde intellectuele ontwikkeling (Bron: Moore, 1986). Er worden disposities ontwikkeld als exploratiedrang, onafhankelijk denken, het verzamelen van gegevens met behulp van alle zintuigen en flexibel denken. Het stimuleert tevens de taalontwikkeling. Het leren in en aan de natuur in diverse vakgebieden verbetert de leerresultaten ook in de breedte, met name doordat het leren als betekenisvol wordt ervaren. (Bron: Studulski & Both – 2009)

Nancy Wells en Gary Evans ontdekten dat kinderen die in een huis wonen met meer groen eromheen lager scoren bij metingen van gedragsstoornissen, angst en depressie dan kinderen met minder groen rond hun huis. Ook het gevoel van eigenwaarde is bij kinderen met meer groen rondom hun huis sterker ontwikkeld dan bij de andere groep. Zelfs in een landelijke omgeving waar sowieso al relatief veel groen is, zorgt meer natuur ervoor dat kinderen beter zijn opgewassen tegen stress of problemen.

Het spelen in en het gebruiken van de natuur in de directe omgeving – vruchten en zaden, bloemen, hout, etc. – draagt sterk bij aan de kennis van kinderen over planten en dieren (biodiversiteit). (Bron: Studulski & Both – 2009)

ADHD heeft negatieve gevolgen voor zelfbeeld, schoolprestaties en sociale relaties. De effecten van de gangbare symptoombehandelingen – medicijnen als Ritalin en gedragstherapie – zijn niet groot en de medicijnen hebben bovendien ongewenste neveneffecten. Spelen in de natuur kan een effectief middel zijn voor kinderen met extreme aandachtsproblemen, zonder daarbij andere middelen af te wijzen. (Bron o.a.: Studulski & Both – 2009)

Met het oog op preventie van overgewicht zijn alledaagse vormen van bewegen zeker belangrijk. Ook minder intensief dagelijks bewegen levert een positieve bijdrage aan het voorkomen van overgewicht. Voorbeelden zijn lopen en fietsen naar school, tuinieren, huishouden en buitenspelen in de woonomgeving. Onderzoekers van de Groningse Universiteit kwamen tot dezelfde conclusie. Veel belangrijker dan sport, zo stelt hoogleraar neuro-endocrinologie Anton Scheurink, zijn alle fysieke en onbewuste inspanningen die je gedurende de dag levert: traplopen, staan in plaats van zitten en andere lichaamsinspanningen die deel uitmaken van het alledaagse handelingsrepertoire. (Bron: Bell, A.C. & Dymont, J.E. (2006).

Grounds for action. Promoting physical activity through school ground greening in Canada. Toronto: Evergreen, p. 25-26)